

Uppseende avslöjande av Herr Gösta Tamm, liberal riksdagsman och medlem av ...

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Uppseendeväckande avslöjande

av Herr Gösta Tamm, liberal riksdagsman
och medlem av första Staaffska ministären.

Ur ett föredrag i Nyköping av herr Gösta Tamm anförda vi följande:

Sedan herr T. som sin uppfattning framhållit, att krigsfaran verkligen kan — och det rätt snart — komma över oss, ingick han på en granskning av de från olika håll nu framlagda försvarsprogrammen. Han gjorde gällande några hållpunkter, vid vilka även lekmannen kan stå fast, när han skall bestämma sig i fråga om flottans nybyggnadsplan.

F-BÅTSTYPEN DEN ENDA, SOM INFÖR FÖRSVARBEREDNINGARNA FUNNITS MOTSVARA FÖRSVARETS KRAV

Framhållande, att om själva typfrågan endast fackmännen kan yttra sig, framhöll dock talaren följande sats som lättfattliga för en var:

1:o. Då ett artillerifartyg väl är att betrakta som ett flytande och manöverbart lavettage till så starkt artilleri som möjligt, så är det väl galenskap att minska det starka artilleriet mer än som är behövt, att minska de fyra 28 cm.-kanonerna till två, d. v. s. halvera stridsvärdet med ungefär samma kostnad.

2:o. Måste ett dylikt pansrat artillerifartyg ha så pass starkt pansar, att det kan upptaga strid med i stridsvärde något så när jämnställt motståndare.

3:o. Då det i alla fall ej är möjligt för oss att i tävlan med stormakterna bygga fartyg, som kunna taga upp striden fullständigt med dem, skola vi väl se till, att våra fartyg åtminstone ha den fart, som behövs för att kunna använda pansarkolossernas svaghetsögonblick till att göra angrepp och likaså tillräcklig fart för att rädda sig undan dessa överväldigande starka pansarkolossar.

4:o. Just för de skärgårdars skull, inom vilka vi kunna rädda oss, om vi ha lika god fart, böra våra artillerifartyg vara så manöverbära och så grundgående, som med tillgodo-seende av de tre första synpunkterna är möjligt.

Då inträffar det egendomliga, jag skulle vilja säga, för dem, som varit med och röstat omkull F-båten, det verkligt tragiska, att den enda typ som inom beredningarna varit framme och motsvarat dessa fordringar, påminner på ett överraskande sätt om denna F-typ. Den torde även i den modifierade formen vara den, som den nuvarande ministären upptagit i sitt skisserade program.

HUR MINISTÄREN STAAFF LADE STENAR I VÄGEN

Prof. Edén hade sökt visa, att försvarsfrågan långsamt gått framåt, men att bakslaget kom vid regeringskrisen i februari. Jag tror icke, sade tal., att något bakslag inträffat, och om det lagts hinder i vägen skedde det före februari 1914.

Redan den 28 november 1912 var fjärde beredningen färdig med förslaget, som framlades till diskussion vid de samlade beredningarna. Detta upptogs till behandling den 29 maj 1913, varför då det långa dröjsmålet? Då såg jag den första stenen vältrad på vägen för försvaret.

Vid sammanträdet den 29 maj framlade herr Tamm och Christiernson en reservation om sammanhängande rekryt-skola, börjande på hösten och sträckande sig över vintern fram till följande vår. Denna reservation samlade fullständig majoritet inom beredningarna trots sin bristfälliga motivering. Sedan beredningarnas majoritet i princip uttalat sig för den sammanhängande linjen den 29 maj, trodde man, att vid arbetets återupptagande den 1 juli man skulle få fortsätta behandlingen, men det blev ingenting av. Det är den andra stenen.

Först den 19 november i följande återupptogs behandlingen av detta, och den 21 fattades det preliminära beslutet. Vad som passerat under tiden den 1 juli—19 november kan jag icke yttra mig om, ty från denna tid finnas inga protokoll-förda beslut. Men nog vältrades då både många och stora stenar i vägen.

Sedan beredningarna den 21 november med 13 röster mot 6 ställt sig på bestämd linje, kunde man ju vänta, att ministären skulle sätta alla krafter till för att få det slutliga förslaget framlagt. Men så skedde ej. **Ytterligare en ganska stor sten.** Då återstod ej annat för mig som förslagsställare än att försöka få något förslag uppsatt, och detta blev färdigt **samma dag, som ministären avgick.**

HUR MINISTÄREN »LEDDE»

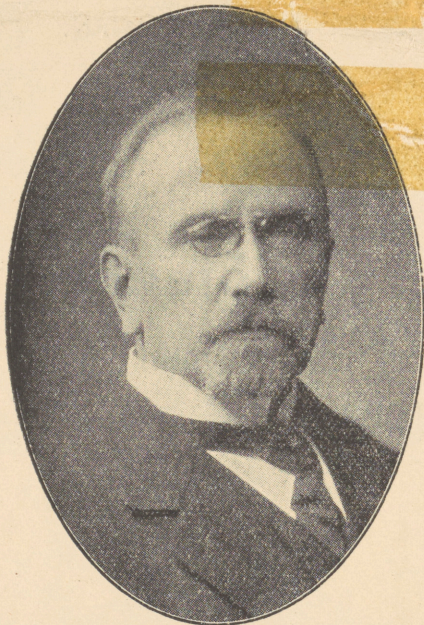
Jag vill nu för att rätt skall vara rätt framhålla, att sjöministern inträdde den 2 november 1913 i sin särskilda beredning och där tog ordförandeskapet för första gången. Dåvarande statsminister Staaff har ju sagt, att konungen var fullt inne i vad beredningarna föreslagit och vad statsrådet därefter beslutit. Är det då efter vad jag sist sagt att undra över om konungen verkligen börjat hysa någon undran om ministärens goda vilja att följa de linjer, som sakkunskapen utstakat?

FÖRSÖK ATT ÅTERINFÖRA FRIHETS-TIDEN

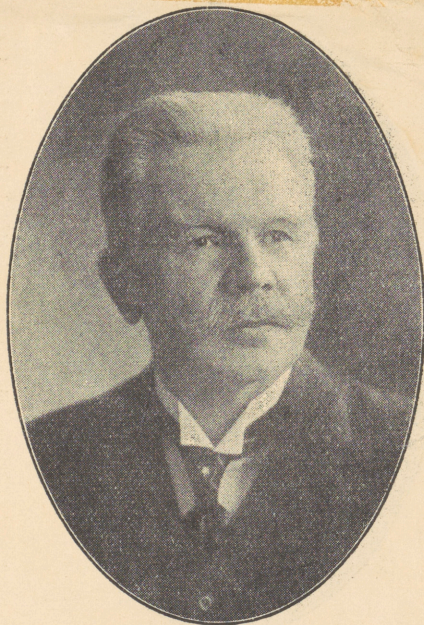
Beträffande den s. k. konstitutionella konflikten är det enligt min oförgräpliga mening omöjligt att vidhålla, att vare sig konstitutionen, parlamentarismen eller svenska folkets urgamla rätt att få säga sitt ord och få det genomfört är på minsta sätt bragt i fara.

I de ord, som nu ljuda från många talarstolar, känner man lätt igen tonen från den tid, frihetstiden, då konungen enligt statsrådsprotokollet framhölls som en tom formalitet.

HANS EXC. STATS- OCH KRIGSMINISTERN
HJ. HAMMARSKJÖLD

HÄRADSHÖVDING KARL STAAFF

Jämförelse mellan regeringens och det Staaffska partiets härordningsprogram ur social synpunkt.

Rekrytutbildningen vid infanteriet äger enligt **regeringens** förslag rum från omkring den 1 november 20 året (det är den värnpliktige fyller 20 år) till omkring den 8 juli 21 året (250 dagar). Efter sistnämnda dag hemförlovas de värnpliktiga, som ej önska kvarstanna i tjänstgöring, till början av september (till 1:sta repetitionsövningens början).

Enligt det **Staaffska** förslaget sker inryckning till 150 dagars rekrytskola först under 21 året liksom hittills i början av april. Dessutom tillkomma under 22 året omkring 40 dagars vinterrekrytskola, sannolikt förlagd till februari och mars månader.

Rekrytutbildningen är sålunda enligt **regeringens** förslag avslutad 21 året i juli månad, men enligt det **Staaffska** förslaget först i mars månad 22 året.

Enligt **båda** förslagen förutsättes likasom f. n. tre **repetitionsövningar** om 30 dagar från början av september månad; övningarna äga rum under 21, 22 och 23 åren.

Enligt det **Staaffska** förslaget äga sålunda under 22 året rum, dels en 40 dagars vinterrekrytskola, dels en repetitionsövning på hösten.

Enligt **båda** förslagen förutsättes en kortare övning för äldre årsklasser.

Regeringsförslagets sociala fördelar.

1. Rekrytutbildningen äger rum under den tid av året, då arbetstillgången är minst. På sommaren, då arbetstillfällena ökas, få de värnpliktiga under den ej obetydliga tiden av två månader återgå till sitt civila arbete. Fördelarna härav, vilka ej minst göra sig gällande för den lantbrukande befolkningen, äro lätt insedda.

Det **Staaffska** förslaget förutsätter **intet** dylikt »skördeuppehåll».

2. Under nuvarande förhållanden är det ofta svårt för en värnpliktig att på hösten före det år, bevaringsrekrytskolan skall försiggå, bliva antagen i årstjänst.

Enligt det **Staaffska** förslaget **kvarstår** denna olägenhet, varjämte densamma till följd av de dubbla tjänstgöringsomgångarna även följande höst gör sig gällande.

Regeringsförslaget medför tydligen inga liknande olägenheter *utan tvärtom* en förbättring av de nuvarande förhållandena.

3. För de värnpliktiga, som om vintern äro sysselsatta med skogsavverkning kommer den **Staaffska** vinterrekrytskolan mycket olägligt, enär densamma äger rum den tid på året, då arbetsförtjänsten är störst.

Enligt **regeringens** program bliva dylika värnpliktiga visserligen förhindrade att under rekrytutbildningsperioden delta i skogsavverkningen, men detta betyder för dem mindre, då de ju under hela vintern erhålla sitt underhåll genom kronans försorg.

4. På grund av **regeringsförslagets** längre rekrytskola medges en långsammare stegring av den kroppsliga träningen än som enligt det **Staaffska** förslaget är möjligt. Faran för överansträngning minskas härigenom.

Under den **Staaffska** vinterrekrytskolan är risken för förkylning m. m. avsevärd. De värnpliktiga måste nämligen påbörja utbildningen, som förutsättes äga rum i norra Sverige, *utan att dessförinnan hava haft tillfälle att vänja sig vid militära övningar under kyla*. Detta missförhållande är vid regeringsförslaget tydligtvis ej förhanden. Ett flertal framstående läkare hava också ur folkhälsans synpunkt kraftigt förordat regeringsförslagets antagande.

De personliga och ekonomiska uppoffringarna.

Dagligen komma missuppfattningar rörande denna sak till synes. Man tror att en allmän höjning av skatterna blir given följd, en uppfattning, som av många utnyttjas i agitationsändamål. Det bör därför observeras, att det är regeringens avsikt att uttaga det ökade belopp, som erfordras för engångskostnaderna, genom värnskatt. Denna skatt drabbar endast varje medborgare, som i inkomst av arbete har kr. 5,000:— eller mera, eller en förmögenhet på kr. 30,000:— och däröver. Hela den stora massan av folket blir alltså fullständigt befriad från bördan av värnskatten. Härtill kommer dessutom, att skatten göres starkt progressiv, varigenom de verkligt förmögna och bolagen få betala huvudparten. Även ökningen av årliga kostnader, i händelse dylika komma i fråga, skall bekostas på sådant sätt, att de minst bärkraftiga gå fria.

Indirekta offer ligga givetvis i den ökade värnplikten, som varje manlig medborgare får vidkännas. Men även dessa offer böra vara lätta att bära, då de innebära fosterlandets trygghet och värn för oss och våra efterkommande.